

Inhoud

Als dauw van de Hermon		6
De huiskring		8
Handleiding		12
De structuur van de psalmen		14
1 De HERE heeft grote dingen bij ons gedaan	Psalm 126	18
2 Zegen en haat	Psalm 128 en 129	24
3 Mijn ziel wacht op de HERE	Psalm 130 en 131	32
4 Mijn rustplaats voor immer	Psalm 132	40
5 Als dauw van de Hermon	Psalm 133	48
6 De grote daden van God	Psalm 136	54
7 Indien ik u vergete, o Jeruzalem	Psalm 137	60
8 De HERE doet wat Hij beloofd heeft	Psalm 138	68
9 Gij hebt mij immers zelf gemaakt	Psalm 139	74
10 Niemand vraagt naar mij	Psalm 142	80
11 Ik strek mijn handen tot U uit	Psalm 143	86
12 Welzalig is het volk dat U als koning heeft	Psalm 144	94
13 Ik zal U verhogen, mijn God, Gij Koning	Psalm 145	102
14 De God van Jakob	Psalm 146	108
15 De HERE bouwt Jeruzalem	Psalm 147	114
16 Het volk dat nabij Hem is	Psalm 148	120
17 Alles wat adem heeft, love de HERE	Psalm 150	126

Als dauw van de Hermon

Het boek van de Psalmen is misschien wel het meest geliefde gedeelte van het Oude Testament. Altijd weer hebben gelovigen troost geput uit de woorden van koning David en de dichters van de tempel, Korach, Asaf en Ethan. De psalmen zijn liederen en gebeden waarin je jezelf herkent: met je zoeken naar God, en de worsteling met je geloof, maar waarin je ook meegenomen wordt in de vreugde van de lofprijzing en de zekerheid dat je bij de Here geborgen bent. Soms horen we in de psalmen één persoon die zich uitspreekt voor het aangezicht van God, maar veel vaker worden de liederen gezongen in het midden van de gemeente en is Israël als volk van God aan het woord. Dan wordt het geluk bezongen van de natie die verkoren is door de Schepper van hemel en aarde en aan wie de woorden van God zijn toevertrouwd. Maar dan wordt ook de jammerklacht gehoord om het lijden van Gods volk in een wereld die zich van God heeft afgekeerd, en zijn we getuige van diepe en ernstige verootmoediging. Sommige liederen zijn geschreven in de ballingschap en geven woorden aan de hunkering naar Sion. In andere horen we de boodschap van de profeten over de komst van de Messias en zijn Vrederijk. En in dit alles is de pracht van de psalmen dat het woorden zijn die door God zelf geschenken zijn. Hij is het die deze woorden op de lippen van de gemeente van Israël legt. Daarmee stijgen ze uit boven alle vrome woorden, liederen en gedichten van mensen zelf. Het is dan ook niet vreemd dat de psalmen in allerlei talen berijmd zijn en voor velen de belangrijkste woorden vormen waarmee gelovigen de Here in de eredienst tegemoet gaan. De titel van deze studies is ontleend aan Psalm 133: 'Ziet,

hoe goed en hoe liefelijk is het, als broeders ook tezamen wonen [...] Het is als dauw van de Hermon die nederdaalt op de bergen van Sion.' De liefde voor elkaar is zo belangrijk in de gemeente, het is een stille kracht die nieuwe blijdschap en kracht kan geven. Dat is wat de dauw ook doet. Maar je zou ook kunnen zeggen dat de psalmen dat zelf ook zijn, ze zijn door God gegeven om ons nieuwe hoop te geven en ons leven met Hem te verkwikken en nieuwe frisheid te geven.

Als dauw van de Hermon is de vijfde uitgave in een reeks bijbelstudies waarin persoonlijke geloofsopbouw centraal staat, zonder dat dit betekent dat de grote lijnen van de heilsgeschiedenis en de belangrijke plaats van Israël naar de achtergrond gedrongen worden. Heel vaak gaat het over ons persoonlijke leven met God, maar niet altijd. Elke gelovige zou moeten begrijpen dat Israël en de grote plannen van God met deze wereld geen 'extraatje' zijn, maar behoren tot het wezen van het geloof. Voor sommigen christenen is Israël een blinde darm: het hoort bij je lichaam maar je weet niet waarom en je kunt blijkbaar ook makkelijk zonder. Voor God is Israël zijn oogappel. In dit laatste deel over de psalmen gaan we verder met de zogenaamde bedevaartslieederen, een aparte bundel die de Psalmen 120 tot en met 134 omvat. We horen de klacht om het verlies van Jeruzalem en het verlangen naar de terugkeer naar Sion. Dat thema zal ook in enkele psalmen daarna terugkeren, zoals de bekende Psalm 137 met het 'Indien ik u vergete, o Jeruzalem, zo vergete (mij) mijn rechterhand'. In Psalm 139 vinden we een van de meeste pastorale psalmen van het hele psalter, gevolgd door liederen en gebeden waarin gesmeekt wordt om de hulp van God in tijden van lijden en duisternis.

In de laatste psalmen worden alle registers open getrokken om God te prijzen als de Koning van hemel en aarde en om Hem met heel je hart en ziel te loven. Het is de climax van het boek van de Psalmen, een eerbetoon aan God die ons in liefde nabij is en de geschiedenis van deze wereld voortstuwt naar de komst van zijn Koninkrijk.

De structuur van de psalmen

De psalmen zijn stuk voor stuk gedichten en de schrijvers hebben dan ook allerlei stijlvormen gebruikt. Alleen, die zijn wat anders dan bij de poëzie die wij in onze eigen taal kennen. Zo gebruikt de Hebreeuwse psalmist geen rijm, iets wat bij ons veelvuldig voorkomt in gedichten. Hij gebruikt veel meer een bepaalde structuur, hij rangschikt zinnen en woorden en let nauwkeurig op de aantallen die hij gebruikt. Zo kent Psalm 119 tweeëntwintig coupletten van elk acht regels. Dat heeft alles te maken met het aantal letters van het Hebreeuwse alfabet. Elk couplet heeft acht regels en die regels beginnen elk met een nieuwe letter van het alfabet. In couplet 1 beginnen alle regels met een *alef*, in couplet 2 beginnen alle regels met een *bet* en in het laatste couplet beginnen alle zinnen met de laatste letter van het alfabet. Ik vermoed dat de dichter daarmee de volheid, de volledigheid van Gods wet heeft willen uitdrukken. In dit boek wordt ook Psalm 150 besproken. We zien daar onder meer dat het eerste woord van de laatste zin begint met de laatste letter van het alfabet, terwijl het eerste woord van de eerste zin van Psalm 1 begon met de eerste letter van het alfabet. Dit zien we in de Nederlandse vertaling niet terug en daarom wordt het in elk hoofdstuk uitgelegd.

Getalswaarde

Belangrijk om te weten is dat de dichters ook gebruikmaken van de getalswaarde van woorden. Dat vraagt om uitleg. Er is een tijd geweest dat we geen cijfers kenden. Dat gold voor Israël, maar ook voor Griekenland, Rome en de rest van Europa. Dat betekende natuurlijk niet dat we geen getallen hadden, maar daar gebruikten we gewoon letters voor. le-

dereen is vertrouwd met Romeinse cijfers, die in feite letters zijn: V, X, L, M, C enzovoort. In de tijd waarin de Bijbel werd geschreven was dat ook zo. Elke letter had zijn eigen getalswaarde. Dat betekent ondertussen dat elk woord niet alleen een reeks van klanken is die door letters worden uitgedrukt, maar ook een reeks van getallen. Het woord A-B-B-A kun je ook lezen als 1-2-2-1. De getalswaarde van elke letter was heel eenvoudig bepaald naar zijn plaats in het alfabet. De eerste letter was dan ook een 1, de tweede een 2 en de derde gold als een 3. Na de 10, in het Hebreeuws de *jod*, ging men verder met 20, 30, 40, en de laatste vier letters van het alfabet kregen als getalswaarde 100, 200, 300 en 400. Een andere manier van tellen was, dat men keek naar de plaats van de letter in het alfabet. Na de 10 kwam dan niet de 20, maar de 11. Er was dus geen eigen getal voor 1000. Pas in de Middeleeuwen raken we bekend met cijfers die uit India afkomstig zijn en via de islam het Midden-Oosten en Europa bereiken. 'Cijfer' is van origine ook een Arabisch woord.

In het schrijven van de Bijbel wordt regelmatig gebruikgemaakt van de getalswaarde van een woord, de optelsom van zijn letters. We zien dat in de Hebreeuwse Bijbel, ons Oude Testament, maar ook in het Nieuwe Testament. Het getal 666 uit Openbaring 13 is in het Grieks, de taal van de Apocalyps, de optelsom van de letters van *Kaisar Neroon*, de Romeinse keizer die in het jaar 66 met 60.000 soldaten het Heilige Land aanvalt om de Joodse opstand neer te slaan. In sommige handschriften staat er niet 666 maar 616. Misschien is dat zelfs het meest oorspronkelijke. Het is immers in de taal van de Bijbel de optelsom van de letters van *Teria*, het Beest. Opmerkelijk is wel dat de zesde letter in het Hebreeuwse alfabet de *waw* is, de w. Het getal 666 is dus ook *www*. Bijzonder als je beseft dat er staat dat de mensen zonder dat getal niet kunnen kopen of verkopen.

In de Hebreeuwse Bijbel en zeker ook in de psalmen zijn een aantal getallen belangrijk en die zien we ook telkens terugkeren. De 4 heeft te maken met de vier hoeken van de aarde; zij drukken volheid uit. Diezelfde betekenis heeft ook het getal 7, dat waarschijnlijk te maken heeft met de volheid van de tijd, de zeven dagen van de week. Maar ook de getallen

10, twee handen vol, en 11 worden gebruikt om volheid en volledigheid uit te drukken.

Belangrijk is natuurlijk ook de getalswaarde van de naam van God, JHWH. In de getalswaarde wordt dat zo berekend: $10-5-6-5 = 26$ of $1-0-5-6-5 = 17$.

Kijk je bijvoorbeeld naar de Tien Geboden in Exodus 20, dan zie je dat het gehele hoofdstuk geschreven is met 26 verzen en dat deel waar de eigenlijke Tien Geboden beschreven staan is geschreven met 17 verzen. Ook in de Tien Geboden zelf zie je geboden die met 17 woorden of met 26 woorden geschreven zijn.

Twee andere veel voorkomende getallen zijn 23 en 32, die beide het woord voor de heerlijkheid van God, de *kabod*, uitdrukken. Als je kijkt naar de getalswaarde van *kabod*, כבוד, dan is dat $20-2-4 = 26$, dus het getal van de naam van God. Je kunt *kabod* echter ook uitgebreider schrijven als כבודו en dan is de getalswaarde $20-2-6-4 = 32$ of als je de elfde letter *kaf* niet als 20 telt maar kijkt naar zijn plaats in het alfabet en telt als 11 is de getalswaarde $11-2-6-4 = 23$.

In *Geplant aan waterstromen* heb ik bij de behandeling van Psalm 22 laten zien dat David zijn ellende en Godverlatenheid beschrijft met twee beelden, dat van de wilde dieren die hem aanvallen en dat van de honden die hem omringen. Voor het ene beeld gebruikt hij 32 woorden en voor het andere 23. Zo weeft hij bij al zijn vragen en zijn lijden dus toch de naam van God in zijn lied. Bijzonder is het dan ook dat de psalm, een van de teerste psalmen van het hele psalter, daarna geschreven is met 55 woorden ($23+32$). En dat het midden van Psalm 23 het tegenovergestelde is van Psalm 22. In het Hebreeuws staan er drie woorden in het hart van de psalm: Gij zijt altijd bij mij, aan beide zijden omgeven door 26 woorden, de uitdrukking van Gods naam, waarbij de Godsnaam zelf alleen voorkomt in het eerste en laatste vers en dus als het ware de inhoud van de psalm omvat. In elk hoofdstuk is nader ingegaan op de structuur van de psalm. Dat betekent dat we niet eenvoudigweg bij vers 1 beginnen en ons daar afvragen welke boodschap vers 1 voor ons heeft, om vervolgens over te stappen naar vers 2, maar dat we eerst de centrale boodschap op het spoor komen, het hart van de gehele psalm.

Joodse traditie en uitleg

Soms wordt bij de toelichting teruggegrepen op de uitleg in de Joodse traditie. Het is verrijkend om te kijken naar bronnen die veel ouder zijn dan het christendom. Israël heeft zich al veel eerder beziggehouden met de uitleg van de Bijbel.

Een paar woorden vragen verdere toelichting: *Midrasj*, *Misjna*, *Talmoed*, *Targum*.

Met *Midrasj* bedoelen we de Joodse commentaren op de tekst. Het woord is afgeleid van een Hebreeuws woord dat zoeken betekent.

Naast de Bijbel kent Israël ook de zogenaamde mondelinge traditie. Het geheel van aanvullingen op de wet die door God aan Mozes is gegeven en die hij mondeling heeft doorgegeven. In de praktijk betekent dat een verdere toepassing en actualisering van de verschillende geboden. De mondelinge traditie is uiteindelijk op schrift gesteld in de *Misjna*, een bundel traktaten die uitleg geven over de feesten, over het huwelijk, over de reinheidswetten enzovoort. Deze *Misjna* kent een lange traditie van interpretatie en uitleg van verschillende rabbijnen. Het geheel van de *Misjna* met de commentaren vormt de bekende *Talmoed*. Daarvan zijn twee versies: een Babylonische en een die stamt uit de traditie van schriftgeleerden rond Jeruzalem, de zogenaamde *Talmoed Bavli* en de *Talmoed Jerushalmi*. In beide grote werken komen we ook veel uitleg van bijbelteksten tegen.

Als laatste noemen we de *Targum*. Het woord is afgeleid van een woord dat vertalen betekent. Na de Babylonische ballingschap in de zesde eeuw v.Chr. was een nieuwe generatie niet meer vertrouwd met de oude klassiek-Hebreeuwse tekst van de Bijbel. Daarom verschenen er vertalingen in het Aramees, een dialect van het Hebreeuws. Zo is er ook een *Targum* van het boek Psalmen.

Deze vertalingen zijn soms heel letterlijk, maar veel vaker geven zij in de tekst uitbreidingen en aanvullingen waarin een bepaalde uitleg van de tekst gegeven wordt. Het moge duidelijk zijn dat het leerzaam is om juist die teksten te bekijken, omdat ze ons laten zien hoe de Bijbel lang geleden werd uitgelegd.

1 | PSALM 126

De HERE heeft grote dingen bij ons gedaan

Toelichting

Psalm 126 is geschreven na de Babylonische ballingschap. Die duurde zeventig jaar (Jer. 25:11 en 29:10). Deze donkere periode in de geschiedenis van Israël eindigt in het jaar 538 v.Chr. als het Perzische rijk Babylon verslagen heeft en zijn koning de Joodse ballingen laat terugkeren. Het is alsof de mensen droomden toen er een einde kwam aan hun gevangenschap. Ze konden het amper geloven, maar verbazing ging al gauw over in lachen en juichen. Het was werkelijk waar, God had omgezien naar zijn volk en een keer gebracht in hun lot.

De terugkeer uit de ballingschap is niet alleen maar te danken aan de welwillendheid van de Perzische koning Cyrus. Het is de hand van God, Hij doet zoals Hij heeft beloofd. En wat je dan ziet is dat de grote daden van God indruk maken op de rest van de wereld. De volkeren roepen uit: 'De HERE heeft grote dingen bij hen gedaan!' (vers 2c). Iets wat door Israël van harte wordt beaamd (vers 3). Dit is ook een van de kenmerken van de heilsgeschiedenis. God doet zijn grote daden in het midden van Israël en dat heeft effect op de rest van de wereld. Zo te lezen erkennen de volkeren hier ook de Here.

Toch spreekt Psalm 126 niet alleen maar over lachen en juichen. De verlossing die het Joodse volk meemaakt is nog niet volkomen. De tijden blijven moeilijk en zwaar en bij de terugkeer uit de ballingschap klinkt ook het gebed om en

Dagelijkse lezingen

Deze gedeelten kun je de komende twee weken in je eigen tijd van ontmoeting met God lezen.

Psalm 126; Zacharia 8:1-6

Psalm 102:13-23; Lucas 2:29-32

Romeinen 8:28; Zefanja 3:14-20

Jesaja 49:1-7; Jesaja 49:8-16

Jesaja 11:1-10; Jesaja 11:11-16

Kies bij elke schriftlezing een tekst of een gedachte die je in het bijzonder aanspreekt en probeer die te verwerken in je gebed.

het verlangen naar de volkomen verlossing, de komst van de Messias en Gods Koninkrijk.

De *Talmoed* vertelt dat in de geest van deze psalm de rabbijnen de intensiteit van de vreugde van alle feesten probeerden te temperen, zelfs de vreugde bij een bruiloft. Er wordt gezegd dat een zekere rabbijn, toen hij de uitzinnige blijdschap van de leerlingen zag bij de bruiloft van zijn zoon, een kostbaar kristallen glas pakte en dat kapot gooide om de vreugde aan banden te leggen. Het is een gebruik dat nog steeds in zwang is.

Na de bittere nacht van de Holocaust maakt het Joodse volk opnieuw de terugkeer mee uit de ballingschap. God heeft werkelijk een keer gebracht in het lot van Israël. Wat er gebeurd is, heeft de verwachtingen van veel mensen overtroffen en met recht kun je opnieuw zeggen dat God grote dingen heeft gedaan bij zijn volk. Maar ook nu weten we dat het nog onvolkomen is. Het is nog maar het begin van het ontluiken van de verlossing. Israël wordt nog steeds bedreigd en draagt opnieuw de smaad van de volkeren. Daarmee is Psalm 126 ook nu uiterst actueel. Maar uiteindelijk zal de volkomen verlossing komen, God zelf zal terugkeren naar Sion, de Messias zal neerdalen en heel Israël zal vergaderd zijn rondom zijn troon. Natuurlijk komt dan ook de vraag boven, wat onze houding in deze tijd is.

Psalm 126 staat tegenover Psalm 137, een psalm over lijden en over de hunkering naar Sion. Deze psalm wordt in Joodse gezinnen door de week genoemd voor het dankgebed na het eten om de herinnering aan de verwoesting van de tempel levend te houden. Op de sabbat daarentegen wordt Psalm 126 gelezen, als een uitdrukking van de hoop die leeft. Het scheelde maar weinig of deze psalm was het volkslied van de staat Israël geworden.

Structuur

Psalm 126 is in de taal van de Bijbel geschreven met 48 woorden. Waarschijnlijk verwijst dat naar de naam Sion (14-6-10-18). Het gaat immers om de terugkeer naar Jeruzalem in dit lied. Anderen noemen ook het woord 'gejuich' in vers 2b, 5b en 6c, dat dezelfde getalswaarde heeft (14-14-20).

Opvallend is dat ook een andere beroemde Jeruzalem-psalm, Psalm 87, hetzelfde aantal woorden telt.

Het hart van de psalm zijn de zes woorden van vers 3: 'De HERE heeft grote dingen bij ons gedaan, wij waren verheugd.' Dit vers wordt aan beide zijden omringd door 21 woorden (21-6-21).

Opmerkelijk is de rol van de getallen 4 en 7, die allebei volheid en volledigheid uitdrukken. Evenals in Psalm 124 en 125 wordt vier keer de naam van God genoemd: in vers 1a, 2d, 3a en 4a. Het getal 7 vinden we in de verzen die het midden omgeven: 21 = 3x7. Vers 1 telt zeven woorden, vers 2 telt veertien woorden (2x7) en de verzen 4 tot en met 6 tellen eenentwintig woorden.

Vermeld moet ook worden dat in de bedevaartslieden de naam Sion zeven keer voorkomt.

De getallen willen de volheid, de volkomenheid onderstrepen van wat er gaat gebeuren: dat God zijn volk zal terugbrengen van de vier windstreken van de aarde, overall vandaan (Ez. 37:21 en zie ook Matt. 24:31!) en natuurlijk ook de vreugde over de terugkeer naar Sion.

Inhoud

Vers 1: Het lidwoord 'de' in 'de gevangenen' wat in het Hebreeuws gebruikt wordt om het lijdend voorwerp aan te geven, wordt ook wel vertaald met 'met'. Dan zou het erom gaan dat God zelf met de ballingen terugkeert. Zie Zacharia 8:1-3.

Vers 2: 'Toen zeide men onder de heidenen ...' Het gaat hier om de volken buiten Israël. In sommige vertalingen gaat men uit van de tegenstelling gelovigen – heidenen. Maar de tegenstelling, zeker in het Oude Testament, is Israël – volken. Daarom kunnen we het Hebreeuwse woord *gojim* vaak beter vertalen met 'volken' of 'naties'.

Over de reactie van de volken op de verlossing van Israël zie: Psalm 98:3c en Psalm 102:16-17 en de Lofzang van Simeon (Luc. 2:29-32).

Vers 3: Wat de volkeren zeggen, belijdt Israël zelf ook.

Vers 4: Het gaat om de uitgedroogde beken in de woestijn, de Negev, die in het najaar en in de winter door de regenval weer gaan stromen.

Vers 4 en 5: God kan een keer brengen in wat zijn volk en ons overkomt. Heel persoonlijk zie je dat bijvoorbeeld bij Jozef (Gen. 50:20) en in Romeinen 8:28. In het groot lees je dat in Joël 3:1 en Zefanja 3:20.

Vers 5 en 6: zie Psalm 30:6 en Romeinen 8:18-19.

Een Joodse verklaring bij dit vers is dat Israël in de verstrooiing de geestelijke zaden draagt in een van God vervreemde wereld, in de hoop dat dit geestelijke zaad vrucht zal dragen onder de heidenen. Wat je in vers 2c ook ziet gebeuren.

Anderen zeggen: in plaats van schaamte zal Israël ooit bewondering oogsten. Dit kunnen we lezen in Jesaja 25:8 en Ezechiël 36:6. Het lijden van Gods volk was niet voor niets.

Toespitsing

God heeft een keer gebracht in het lot van zijn volk. Wie verwondert zich niet over de grote daden van God in Israël? Maar het is nog niet af. Wij zien met het Joodse volk uit naar de volkomen verlossing die zeker komen zal. God heeft het beloofd.

Persoonlijke overdenking en gebed

1. Welke grote dingen heeft God in Israël gedaan in de geschiedenis?
2. Wat is er veranderd sinds zeventig jaar als je kijkt naar de situatie van het Joodse volk?
3. God kan dingen omkeren, ook in je eigen leven. Kun je daar voorbeelden van noemen?
4. Waar zie je naar uit als het gaat om de beloften die in de Bijbel staan?

Gebed

1. Bid om de volkomen verlossing van Israël.
2. Bid dat God je duidelijk zal maken wat je kan en mag doen als God zijn grote daden doet in het midden van Israël.
3. Misschien zijn er mensen in je familie of je gezin of wat verder weg voor wie je kunt bidden dat God een verandering zal brengen in hun situatie.
4. Dank God voor wat Hij doet in Israël en in je eigen leven. En aanbid en prijs Hem dat Hij al zijn beloften zal vervullen.

Bespreking met de groep

Rondje persoonlijk

Gebed

Binnenkomer

Heb je ook een droom in je leven?

De Bijbel open

Lees Psalm 126

Vragen

1. Kun je voorbeelden noemen van de grote dingen die God gedaan heeft in de geschiedenis van zijn volk Israël?
2. God heeft een keer gebracht in het lot van het Joodse volk, maar de verlossing is nog niet volkomen. Wat verwachten we met Israël nog meer van God?
3. Zijn wij daarbij alleen maar toeschouwer of hebben we ook een rol of roeping in het einde van de heilsgeschiedenis?

Pauze

4. Lees met elkaar Romeinen 8:28.
Herken je deze opmerking van Paulus? Hoe zou hij dat zelf ervaren hebben?
5. Psalm 126 zegt dat zij die vandaag met tranen zaaien, morgen met blijdschap zullen oogsten. Zou je zo'n tekst ook persoonlijk kunnen opvatten?
6. Johannes 16:20 lijkt wel een beetje op Psalm 126. Wat zou Jezus hiermee bedoelen?

Afronding

Ruimte voor 'huishoudelijke' zaken.

Inzamelen van punten voor het gebed.

Slotlied: bijvoorbeeld psalm 126 (OB), psalm 72:7, gezang 41 (LvdK '73), gezang 967:1, 5, 6 en 7 (NLB), Opwekking 239, Hemelhoog 262.